

Datganiad o Benderfyniad

CYNNIG I AIL-LUNIO ADDYSG GYMRAEG UWCHRADD DRWY SICRHAU DARPARIAETH ADDAS YNG NGOGLEDD A DE'R FWRDEISTREF SIROL, GYDA'R DDARPARIAETH YN Y GOGLEDD YN CYNNWYS ADDYSG GYNRADD AC UWCHRADD.

Yn ei gyfarfod ar 13 Ionawr 2016, derbyniodd Cabinet y Cyngor adroddiad ar y cynnig o ran addysg Gymraeg (3-18 oed). Daeth y cyfarfod hwn ar ôl diwedd y cyfnod ar gyfer cyflwyno gwrthwynebiadau.

O dan ddarpariaethau adran 53, Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013, penderfynodd Aelodau'r Cabinet roi'r cynnig ar waith o 1 Medi 2017.

Ar ôl ystyried y cynnig, y gwrthwynebiadau statudol, y dystiolaeth ategol, cyngor gan Estyn, a sylwadau gan swyddogion y cyngor yn ofalus, cymeradwyodd Aelodau'r Cabinet roi'r cynnig ar waith. Bydd y penderfyniad yn galluogi'r cyngor i gydymffurfio â'r gofynion deddfwriaethol sy'n ofynnol i hwyluso rhoi'r cynnig ar waith. Bydd hyn yn cynorthwyo'r cyngor wrth gyflawni ei ddyletswydd i sicrhau addysg effeithlon yn ei ardal, gan gynnwys cefnogi, hyrwyddo a chynnal addysg Gymraeg.

Wrth benderfynu, ystyriodd Aelodau'r Cabinet yr adroddiadau a'r atodiadau cysylltiedig a gyflwynwyd ar 9 Gorffennaf 2015 a 13 Ionawr 2016. Nododd y rhain yr achos am newid sefydliadol, a hynny'n fanwl.

Mae sefydlu ysgol 'gyflawn' dros ddau gampws yn ymagwedd flaengar at ddysgu ac addysgu a fydd yn darparu fframwaith i godi lefelau cyrhaeddiad. Bydd yr ysgol newydd yn cyflwyno amrywiaeth o fanteision dysgu/addysgu ac ariannol, yn enwedig o ran:

- Darparu amgylchedd dysgu ac addysgu Cymraeg 'cyflawn' ysgogol a blaengar a fydd yn cael effaith gadarnhaol ar hunan-barch a lles yr holl ddisgyblion a staff yng ngogledd a de'r fwrdeistref sirol
- Gwella deilliannau dysgu dwyieithog yr holl ddisgyblion ar draws yr ystod oedran
- Lleihau nifer y lleoedd gwag i ddisgyblion, mynd i'r afael â chostau gwaith cynnal a chadw sy'n aros i'w wneud a hygyrchedd, a gwella amgylchedd adeiladau ysgolion mewn addysg Gymraeg
- Cyflawni effeithlonrwydd (economaidd ac amgylcheddol) drwy sicrhau bod yr ysgol gywir yn y lleoliad cywir
- Sicrhau bod yr ysgol yn ysgol gymunedol wedi'i hintegreiddio'n llawn sy'n

darparu mynediad i adnoddau dysgu dwyieithog ac felly sy'n hyrwyddo cydlyniant cymunedol

- Cynyddu canran disgyblion Blwyddyn 6 mewn ysgolion cynradd Cymraeg sy'n parhau i astudio drwy gyfrwng y Gymraeg yn y sector uwchradd
- Cynyddu'r galw am addysg Gymraeg, a'r mynediad iddo.

Wrth benderfynu, hysbyswyd Aelodau'r Cabinet am ofynion statudol yr awdurdod lleol o ran ymgynghori ar y cynnig a'i gyhoeddi yn unol â Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 a Chôd Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru.

Gwrthwynebiadau i'r cynnig

Nododd Aelodau'r Cabinet y derbyniwyd cyfanswm o 5 ymateb yn ystod y cyfnod gwrthwynebu, sef:

- E-bost gan riant disgybl sy'n mynychu YGG Castell-nedd
- Llythyr gan Gorff Llywodraethu YG Ystalyfera
- Llythyr ac e-bost gan Gorff Llywodraethu YGG y Wern
- Llythyr gan Peter Black AC
- Llythyr gan Bethan Jenkins AC

Bu'r gwrthwynebiadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu ar gael i Aelodau'r Cabinet yn ystafelloedd yr aelodau yng nghanolfannau dinesig Castell-nedd a Phort Talbot.

Nodir ymatebion swyddogion i'r materion a godwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu isod:

Rhaglen waith Campws y Gogledd

Mae'r ddogfen ymgynghori a'r adroddiad yn cynnwys gwybodaeth am y gwaith a gynlluniwyd ar gyfer campws y gogledd, ac mae tua £17.5 miliwn wedi'i ddyrannu ar gyfer gwelliannau, gan gynnwys ailfodelu adeilad sydd eisoes yn bod ar gyfer addysg gynradd.

I gyflawni'r cynnig, mae angen gwaith ailfodelu yn safle YG Ystalyfera, y sicrhawyd arian rhaglen Ysgolion yr 21ain ganrif LIC ac adnoddau'r cyngor ar ei gyfer. Fodd bynnag, mae cyflwr gwael rhai o'r adeiladau'n golygu, hyd yn oed heb y newid sefydliadol a amlinellir yn y cynnig, y byddai angen ailfodelu sylweddol er mwyn cynnal addysg uwchradd Gymraeg ar y safle. Fel y cyfryw, mae'r gwaith i adeiladu blociau addysgu uwchradd wedi dechrau.

Lle gwyrdd ac ardaloedd chwarae/chwaraeon

Bwletin Adeiladu 98 a 99 yw'r dogfennau arweiniol y mae'r cyngor yn eu dilyn o ran sicrhau bod digon o ardaloedd chwarae/chwaraeon a mannau agored eraill sy'n ofynnol ar gyfer gofynion cynradd ac uwchradd. Caiff yr arweiniad hwn ei

gymhwyso mewn perthynas â'r cynnig hwn ac unrhyw ddyluniad safle. Bydd gan ddisgyblion sy'n mynd i gampws y de fynediad i gyfleusterau chwaraeon addas.

Arweinyddiaeth a Rheolaeth

Mae gwybodaeth am y broses rheoli newid wedi'i chynnwys yn yr adroddiad ymgynghori. Os cytunir ar y cynnig, sefydlir Corff Llywodraethu dros dro a fydd yn gyfrifol am benodi pennaeth a dirprwy bennaeth. Bydd y Pennaeth, ynghyd â'r Corff Llywodraethu dros dro, yn goruchwylio strwythur staffio'r ysgol newydd. Y Corff Llywodraethu fydd yn penderfynu ar amserlenni ar gyfer penodiadau a newidiadau posib i'r strwythur staffio.

Cyllid ac Ariannu

Nid yw'n bosib ymrwymo i fanylion y gyllideb ar hyn o bryd na gwneud sylw ar fformatau ariannu posib ar gyfer yr ysgol newydd. Mae'r effaith ariannol a dybir wedi'i hamlinellu yn y ddogfen ymgynghori. Cydnabyddir y bydd ysgol 3 i 18 oed dros ddau safle yn cyflwyno heriau dyrannu cyllideb, ac mae gwaith yn cael ei wneud gan swyddogion y cyngor i sicrhau bod lefelau ariannu priodol yn cael eu cyflwyno i gynnal y drefniadaeth newydd. Cefnogir ariannu'r ysgol gan lwfans safle a rennir.

Adeiladau Campws y De

Y bwriad tymor hir yw disodli'r adeiladau presennol ar safle gwag Ysgol Gyfun Sandfields/Ysgol Gynradd Traethmelyn ag adeilad ysgol newydd wrth i arian cyfalaf ddod ar gael. Tan hynny, clustnodir £4.5 miliwn o fuddsoddiad ar gyfer gwaith ailfodelu i wella'r ddarpariaeth sydd eisoes yn bod. Ceir cynnydd yn y swm gwreiddiol a ddyrannwyd a bydd yn caniatáu cyflawni gwaith mwy helaeth.

Mae arian ar gael yng nghyllideb arian cyfalaf Band A Rhaglen Ysgolion ar gyfer yr 21ain Ganrif y cyngor ar gyfer y gwaith hwn, a rhagwelir cyflwyno adeiladau ysgol newydd ar gyfer bandiau cyllid Ysgolion ar gyfer yr 21ain ganrif yn y dyfodol.

Fel a nodwyd yn yr adroddiad ymgynghori, mae Ysgol Gyfun Sandfields yn ysgol uwchradd sy'n gweithredu lle mae gan ddisgyblion fynediad i amrywiaeth llawn o bynciau'r cwricwlwm, y mae angen cyfleusterau arbenigol ar rai ohonynt, megis cyfarpar technoleg a gwyddoniaeth. Mae'r cyfleusterau a'r cyfarpar angenrheidiol ar gael ar hyn o bryd ar y safle hwn. Mae'r safle'n fawr ac mae potensial yno i greu lle ar gyfer adeilad ysgol newydd yn y dyfodol.

Fel rhan o ddatblygu cynigion ar gyfer Ysgol Bae Baglan, cynhaliwyd asesiad effaith traffig manwl gan ymgynghorwyr allanol. Roedd yr asesiad hwn wedi ystyried y posibilrwydd o ddefnyddio safle Ysgol Gyfun Sandfields/Ysgol Gynradd Traethmelyn ar gyfer ysgol uwchradd Gymraeg. Daeth yr adroddiad i'r casgliad bod risgiau materion lle yn yr ardal yn fach ac y byddai Cynllun Cludiant Ysgol cadarn yn lliniaru unrhyw effaith bosib.

Defnydd gan y gymuned

Fel y mae'r cyngor yn ei ddisgwyl o'r holl ysgolion uwchradd, lle nad yw cyfleusterau'n cael eu defnyddio gan ddisgyblion, dylai'r rhain fod ar gael i'r gymuned. Mae'r adeilad newydd ar safle YG Ystalyfera yn gyfle i wella'r ddarpariaeth gymunedol bresennol.

Cyfleusterau cyn-ysgol

Fel a nodwyd yn yr adroddiad ymgynghori, mae'r cyngor yn agored i ystyried cynllun i gysylltu darpariaeth cyn-ysgol â datblygiad addysg cyfnod cynradd yn safle YG Ystalyfera. Fodd bynnag, mae cyfyngiadau'r cyllid sydd ar gael dan gynllun ysgolion yr 21ain ganrif yn golygu y caiff hyn ei ddefnyddio ar gyfer darparu cyfleusterau addysg yn unig. Byddai angen i ddarparwyr cyn-ysgol sicrhau arian cyfalaf ar wahân i gefnogi darpariaeth ar y safle.

Anghenion Dysgu Ychwanegol

Ar hyn o bryd nid oes bwriad i drefnu darpariaeth ychwanegol i ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) fel rhan o'r cynnig hwn. Fodd bynnag, adolygir y mater hwn yn rheolaidd a lle caiff angen ei nodi'n glir, rhoddir ystyriaeth i'w ddatblygiad.

Derbyn disgyblion i gampws y de neu'r gogledd

Ymatebwyd i bryderon ynghylch brodyr a chwiorydd yn cael eu haddysgu ar safleoedd gwahanol yn yr adroddiad ymgynghori. Dan y cynnig hwn, o 1 Medi 2017, bydd disgyblion Blwyddyn 6 o ddalgylchoedd YGG Castell-nedd, YGG Rhos Afan ac YGG Tyle'r Ynn a fyddai fel arall wedi trosglwyddo i YG Ystalyfera, yn derbyn eu haddysg uwchradd Gymraeg 11-16 oed yng nghampws y de, ar safle gwag Ysgol Gyfun Sandfields/Ysgol Gynradd Traethmelyn gynt. Byddai disgyblion sy'n mynychu ysgolion Cymraeg mewn mannau eraill yng Nghastell-nedd Port Talbot yn trosglwyddo i YG Ystalyfera yn y gogledd, fel sy'n digwydd ar hyn o bryd. Yn y de, gallai olygu o bosib y bydd gan rai teuluoedd blant sy'n cael addysg uwchradd Gymraeg ar ddau safle gwahanol. Disgwylir y bydd yr holl ddisgyblion yn mynd i'w campws dynodedig; fodd bynnag, ystyrir pob achos unigol yn ôl ei deilyngdod.

Rhagwelir y bydd Corff Llywodraethu ac arweinyddiaeth dros dro yr ysgol newydd yn gweithio gydag ysgolion cynradd sy'n bwydo, gan gynnwys llywodraethwyr a rhieni, i hyrwyddo'r ysgol newydd fel y bo'n briodol. Cynhaliwyd cyfarfodydd yn ystod yr ymgynghoriad a cheisiwyd barn y rhai y mae'r cynnig yn y de yn effeithio arnynt.

Yn draddodiadol, mae YG Ystalyfera wedi darparu addysg Gymraeg uwchradd i ddisgyblion o dde Powys. Mae'r cynnig yn cynnal y traddodiad hwn.

Staff yn addysgu ar y ddau safle

Cyfrifoldeb tîm arweinyddiaeth yr ysgol fydd rheoli'r cwricwlwm a'r strwythur addysgu. Fodd bynnag, nodwyd yn glir nad oes disgwyl i staff symud rhwng

safleoedd mewn diwrnod, ond yn hytrach, byddai trefniadau amgen yn gymwys, megis staff yn gweithio ar un safle am ddiwrnod neu nifer o ddiwrnodau, gan ddibynnu ar angen. Byddai rhai aelodau o staff yn gweithio'n barhaol ar y naill safle neu'r llall i sicrhau cysondeb i ddisgyblion.

Mynediad heb ganiatâd i safle Sandfields

Gwnaed sylwadau ynghylch diogeledd y safle yng nghampws y de. Mae'r cyngor yn dweud unwaith eto bod Ysgol Gyfun Sandfields ac Ysgol Gynradd Traethmelyn yn rheoli safle eu hysgolion yn briodol, ac mae'r archwiliad diogelu diweddaraf (Mehefin 2015) yn Ysgol Gyfun Sandfields yn dweud bod '*Polisiau a gweithdrefnau clir ar waith o ran rheoli'r ysgol a'i diogeledd*' ac mae'n argymhell y dylai'r ysgol '*rannu'r arferion diogelu gwyb*' ar draws yr awdurdod lleol. Eto, gall y cyngor gadarnhau nad oes hawliau tramwy cyhoeddus drwy'r naill safle na'r llall.

Enw'r ysgol

Os cymeradwyir rhoi'r cynnig ar waith, penderfyniad cymuned yr ysgol fydd enwi'r ysgol newydd. Felly, bydd hyn yn cynnwys cyfraniadau gan staff a llywodraethwyr yr ysgol, a chan y disgyblion, sydd yr un mor bwysig.

Addysg Gymraeg Ôl-16

Bydd hyn y parhau i fod ar gael ar safle YG Ystalyfera ac felly, ni fydd newid i'r ddarpariaeth gyfredol na threfniadau teithio. Wrth i gampws safle'r de gynyddu mewn maint a chyrraedd yr ystod oed 11 i 16 lawn, bydd angen ystyried manteision parhau ag addysg Gymraeg 6^{ed} Dosbarth ar un safle dros y potensial o gyflwyno darpariaeth ategol yn ne'r fwrdeistref sirol.

Trosglwyddo disgyblion i ddarpariaeth uwchradd Gymraeg

Ailfynegwyd pryderon y gallai'r newidiadau a gynigir a'r diffyg buddsoddiad canfyddedig yng nghampws y de arwain at rieni'n dewis peidio ag anfon eu plant i ysgolion uwchradd Cymraeg. Mae'r cyngor yn credu y bydd mwy o fynediad i addysg Gymraeg uwchradd yn cynyddu niferoedd disgyblion sydd am gael eu haddysgu mewn ysgolion Cymraeg ar draws y fwrdeistref sirol. Mae'r cynnig yn ceisio mynd i'r afael â phryderon a fynegwyd y gallai'r pellter i deithio i ddarpariaeth uwchradd olygu bod rhai rhieni'n dewis peidio ag anfon eu plant i ysgolion cynradd Cymraeg o gwbl, gan ddewis ysgolion cynradd Saesneg yn lle, oherwydd y byddai darpariaeth uwchradd Saesneg yn agosach at y cartref.

Er bydd y cynnig hwn mewn egwyddor yn lleihau nifer yr ysgolion cynradd Cymraeg, ni chaiff darpariaeth gynradd ei lleihau ond ei gwella yn y lleoliad 3-18 oed. Yn ogystal, caiff mynediad i ddarpariaeth uwchradd yn lleol gyda llai o deithio i'r ysgol ei gynyddu drwy gyflwyno addysg dros ddau safle. Mae addysg Gymraeg yn ddewis i'r holl ddisgyblion o gartrefi Cymraeg a di-Gymraeg ac mae'r cynnig hwn yn cynyddu'r cyfleoedd i fwy o ddisgyblion gael mynediad i addysg Gymraeg.

Cefnogi disgyblion

Fel a nodwyd yn yr adroddiad ymgynghori, gall trosglwyddo o'r cynradd i'r uwchradd fod yn adeg o bryder a straen i rai disgyblion. Honnir na fydd gan gampws y de yr un trefniadau cefnogi cyfoedion i helpu â'r broses bontio. Mae'n wir na fydd gan y garfan gyntaf o ddisgyblion Blwyddyn 7 ar gampws y de y gefnogaeth a'r arweiniad gan ddisgyblion hŷn bob dydd. Er bod system 'gyfeillio' yn ddefnyddiol i ddisgyblion Blwyddyn 7 sy'n symud i ysgol fawr gyda llawer o ddisgyblion hŷn i sicrhau bod y disgyblion iau yn teimlo'n ddiogel ac yn hapus, ni fydd y plant sy'n symud i gampws y de yn wynebu'r un gwahaniaeth oed ac felly bydd y system gyfeillio yn wahanol. Mewn sefyllfa o'r fath, gall disgyblion Blwyddyn 7 gefnogi ei gilydd ac mae hyn yn gyfle i ddisgyblion Blwyddyn 7 gael y blaen ar ddatblygu nodweddion arweinyddiaeth a dinasyddiaeth.

Manteision y cynnig

Mae'r ddogfen ymgynghori a'r adroddiad yn amlinellu'n glir fanteision y cynnig ac yn esbonio pam y mae angen i ddarpariaeth safle'r de ddechrau gyda disgyblion Blwyddyn 7 a thyfu flwyddyn ar ôl blwyddyn. Fel yr eglurwyd yn yr adroddiad ymgynghori, pe bai safle'r de yn agor fel ysgol annibynnol, ar wahân yna byddai goblygiadau ar gyfer YG Ystalyfera oherwydd gallai'r ysgol o bosib golli oddeutu 600 o ddisgyblion mewn blwyddyn. Byddai gan hyn oblygiadau sylweddol i YG Ystalyfera, a byddai'n tarfu'n sylweddol ar yr ysgol. Byddai tarfu hefyd ar ddisgyblion a fydd efallai'n gorfod symud i'r de ar ôl iddynt ymgartrefu yn YG Ystalyfera. Gallai hyn gael effaith negyddol ar eu haddysg a'u lles.

Byddai cynnal y ddau safle fel un ysgol a chynyddu nifer y disgyblion yng nghampws y de yn raddol yn golygu na fydd tarfu ar addysg disgyblion sydd eisoes yn YG Ystalyfera oherwydd eu bod yn gorfod symud i safle gwahanol. Gan y bydd un strwythur arweinyddiaeth ar gyfer y ddau safle, gall staff gael y cyfle i weithio yn y gogledd a/neu'r de heb orfod newid eu swyddi. Mae hefyd yn golygu y bydd staff profiadol o YG Ystalyfera yn darparu sylfaen gadarn yn y safle newydd ar gyfer datblygiad ychwanegol a sicrhau bod safonau addysgol yr un peth i'r holl ddisgyblion, ni waeth ble maent yn byw yn y sir.

Gellir cyrchu adroddiad y Cabinet sy'n nodi'r achos am roi'r cynnig ar waith drwy ddefnyddio'r ddolen ganlynol:

<https://democracy.npt.gov.uk/documents/s19456/Cabinet%20report%20130116%203.pdf>

Atodir yr adroddiad gwrthwynebu i adroddiad y Cabinet, sy'n rhestru'r papurau cefndir a dogfennau perthnasol eraill. Mae copïau caled ar gael gan y Tîm Rhaglen Strategol Gwella Ysgolion ar gais; e-bostiwch eich cais i ssip@npt.gov.uk neu ffoniwch (01639) 763904.

Rhaglen Strategol Gwella Ysgolion